

ACN

NÚRIA PERPINYÀ

«A 'Diatomea' la mar és la víctima que alguns volen convertir en culpable»

Núria Perpinyà (Lleida, Segrià, 1961) fa un arriscat canvi de gènere a 'Diatomea' (La Magrana, 2022). Es tracta d'una incursió en una ciència-ficció sense monstres ni extraterrestres, més a l'estil Orwell o Huxley. Aquí, però, hi ha distopia (l'amenaça d'eliminar tota l'aigua del món) i també utopia (en un 2222 on les dones monopolitzen la política i no hi ha guerres).

Per Àlex Milian /@alexmilianbeser

Fa un canvi de gènere absolut. Per què?

—Sí, tots necessitem fer algun canvi de tant en tant. He redescobert fa poc la ciència-ficció, que la tenia abandonada, i he trobat autors molt interessants. En cada llibre faig alguna mena d'experiment. M'entreté i penso que els escriptors, els artistes, estem obligats a experimentar. Forma part de la nostra essència: no repetir motlles que ja estan dits. Vaig començar a escriure *Diatomea* abans de la pandèmia i ja pensava parlar sobre el mar, però aquesta època em va reafirmar més a buscar coses noves. I la ciència-ficció et dona molta llibertat. A més, l'anava escrivint al mateix temps que l'assaig del caos [*Caos, virus, calma*]. Com per respirar de tant en tant, em posava a escriure aquesta novel·la.

—D'on naix una novel·la sobre l'absurda possibilitat que un científic vulgui (no explicarem si ho acaba fent o no) dessecar tot el planeta i acabar amb l'aigua ?

—Sí, la possibilitat s'obre des de la primera línia. Em vaig plantejar parlar del canvi climàtic i de l'amor per la natura, sobre els quals ja havia escrit a *Al vertigen* (Empúries, 2013), i vaig dubtar si ho havia d'explicar en forma de tragèdia, de desgràcia, d'una manera molt dramàtica. Finalment vaig decidir que ho podia fer d'una manera absurda, grotesca. Després, parlant amb ecòlegs i biòlegs sobre el tema, em diuen que la barbaritat que jo plantejo s'està fent, de manera diferent, en la realitat: fent servir el mar com a dipòsit de residus nuclears; de contaminació de països del tercer món, etc.

—Fa servir algunes trampes del llenguatge científic per defensar aquestes teories absurdes del protagonista.

—En totes les meves novel·les intento que cada personatge s'expressi segons els seus orígens i el seu tarannà. Aquí tenia un científic i volia que s'expressés com a tal, sense fer-ho feixuc, però que el lector pugui veure com ho fan, perquè estan preocupats per les fórmules i els sil·logismes (si faig això passarà allò i tindrà aquestes repercussions i aquelles altres), però tot d'una manera planera i amb moltes llicències literàries. Pretenia exercitar la fantasia més que coherent amb la física —que no hi és perquè la barbaritat que plantegen és terrible. Però vaja, els polítics plantegen barbaritats com aquesta. “Anem a netejar la raça humana i anem a matar jueus”. Això és una barbaritat, però s'ha posat a la pràctica.

—De fet, hi ha dos protagonistes que fan sengles mítings on l'ús de la demagògia és molt alt. És una mena de denúncia?

—Sí. El llenguatge humà és una meravella, un tresor, però també pot ser molt traïdor i sovint els polítics el fan servir per convèncer milions de persones de les barbaritats més grosses. Això és molt perillós. La manipulació del discurs és terrible.

—Quina literatura de ciència-ficció ha llegit per començar aquesta obra?

—Evidentment, m'havia llegit els clàssics i tant Orwell com Huxley són fantàstics, però en aquest cas dissenteixo d'ells, perquè el món que jo presento d'aquí 200 anys no està ben bé dominat pel sistema. El control del sistema, en certa manera, ja el tenim ara a través de milers de pantalles, la geolocalització, etc. En això tenien raó aquests escriptors, però jo li dono una contrarèplica i crec que, per contrarestar-ho, també hi haurà una gran defensa de les llibertats individuals. Sempre ho hem vist històricament: quan hi ha una gran força cap a un punt, això provoca la reacció a la contra dels altres. Si el sistema cada vegada ens domina més, és lògic pensar que cada vegada hi haurà més sectors que clamaran per la llibertat individual, la no exhibició a les xarxes, etc. A banda d'això, l'autora de ciència-ficció que més m'ha interessat és la Margaret Atwood, perquè és de les més intel·ligents i ella ha fet literatura de gènere per una posició d'esquerres. I també treballa molt la llengua. Perquè hi ha un tipus de llibres de ciència-ficció on la llengua és molt dolenta. Sí que m'he apartat de la ciència-ficció de terror, monstres, extraterrestres, etc. És un futurisme molt versemblant el que plantejo. I molt humà.

—A *Diatomea* hi ha una distopia —que és l'escenari que planteja el científic protagonista— però també una utopia, en certa manera: el món polític està dirigit només per dones perquè s'han adonat que d'aquesta manera no hi ha guerres.

—Sí. Intento plantejar que algunes coses hagin millorat. El govern de dones ja el plantejava Aristòfanes en dues de les seves obres (*Lisístrata* i *Les assembleïstes*). Això els grecs ja ho havien pensat, perquè ja havien vist que les dones són més pacífiques. Aquí, també. Les guerres estan anul·lades. També ha triomfat l'ecologia, però el canvi climàtic no s'ha solucionat.

—Les diatomees són unes algues microscòpiques que donen el color blau al mar. Per què titula amb elles?

—Primer de tot, era un nom que m'agradava. Coneixia que són aquestes microalgues que donen al mar aquest color i per això som el planeta blau. Em sembla gairebé un miracle aquesta refracció de la llum a través d'aquests milions de microalgues. A més, tenen unes formes geomètriques molt variades i qualsevol que les veu al →

ACN

→ microscopi se n'enamora. Ahora és un nom que és femení, que sona a ciència-ficció i, fins i tot, a planeta.

—**A més, el medi on viuen, el mar, l'oceà, és pràcticament un altre protagonista de la novel·la.**

—Sí, igual que de vegades es diu que la protagonista és la ciutat (el París de Balzac; Nova York a *Manhattan Transfer...*), aquí el mar és protagonista, tot i que no surt personificat. En aquest cas, el mar és la víctima que, tanmateix, alguns volen fer passar com a culpable.

—**El vocabulari mariner és profús, molt i molt ric. Com ha treballat el lèxic?**

—Jo soc de Lleida i he vingut a viure a Barcelona de fa poc. Biogràficament, hi ha hagut un enamorament del mar i la primera novel·la que faig en arribar és sobre el mar. Això m'ha servit com a excusa per llegir grans escriptors nostres que han escrit sobre el mar. Sempre m'agrada que la història de les meues novel·les vagi acorde amb el tema. Això m'ha portat a llegir el Josep Pla més mariner i en Ruyra. Josep Pla parla d'un mar que està desfet, arborat, pulverulent —és una paraula preciosa—, *espaventable! Xarbotar!* Les descripcions de Pla del mar són molt bones. Per tant m'he enamorat a la vegada del mar i de la llengua catalana genuïna del mar, que gràcies a Déu tenim conservada en els millors llibres, com els de Pla i Ruyra. Ruyra està a la mateixa alçada. També t'adones com de ràpid canvia la llengua, perquè la gent jove d'aquí un temps sentirà *semalada* i paraules catalanes que es feien anar fa cent anys i no les reconeixerà. Per això els escriptors tenim també el deure de conservar-les.

—**Va escriure amb molta planificació o deixant-se dur per la improvisació?**

—Podríem dir que al cinquanta per cent. Abans de començar a escriure tinc molta història al cap —perquè l'estic pensant durant anys. Però encara que tingui la meitat al cap, sempre que m'hi poso van sortint coses i personatges que creixen més que uns altres. A més, m'agrada sorprendre'm. Em poso a la pell del lector i vull sorprendre'ls. A les primeres pàgines jo no sabia que la filla —que serà una de les protagonistes de la tercera part— tindria tanta importància. A mesura que anava escrivint entenc que s'ha de veure, temps després, què ha passat i li dona a la filla protagonisme.

—**Comença la novel·la amb una narració en tercera persona, però a les cent pàgines una de les protagonistes comença a narrar també en primera persona i després es van afegint més personatges narradors.**

—Sí, a les meves novel·les vaig variant de narrador perquè és com una càmera: m'agrada canviar el punt de vista. De vegades, vull fer un zoom i parlar des de dins del personatge. En això soc bastant lliure i vaig alternant narradors de primera i tercera persona. Fins i tot, tal com s'explica al final —i sense revelar res—, els robots van fer moltes gravacions, de manera que aquest narrador omniscient del començament sigui la gravació dels robots.

—**Una de les coses més pròpies d'una ciència-ficció més arriscada és quan un personatge li dona la volta a la teoria sobre el temps de Stephen Hawking.**

—Els homes tenim com una esclavitud, que és això que el temps és efímer. És com una creu que tenim clavada. Però la tecnologia, amb internet ara, pràcticament ha abolit el temps. No tenim ni present ni passat. N'hi ha futur, però tot és un pur present. Per tant, aquesta teoria que domina en la poesia —i, evidentment, en la física— que diu que el present és efímer i mai vivim el present, quedava una mica tocada amb internet. Per això agafo la teoria de Hawking sobre el temps, que ell representa amb dos cons oposats —com un rellotge de sol— i el giro 45 graus perquè el present, en lloc de ser molt breu, pugui ser part del passat i part del futur. Perquè crec que aquesta és realment la sensació que tenim: que sempre vivim en el passat —el passat no s'acaba el dia abans sinó que continua vivint amb tu— i a la vegada, com vas fent projectes de coses, també vius en el futur. És a dir que, d'alguna manera, intento que, temporalment, el present sigui més ample. ●

